

JAN JOHANNES PADDING

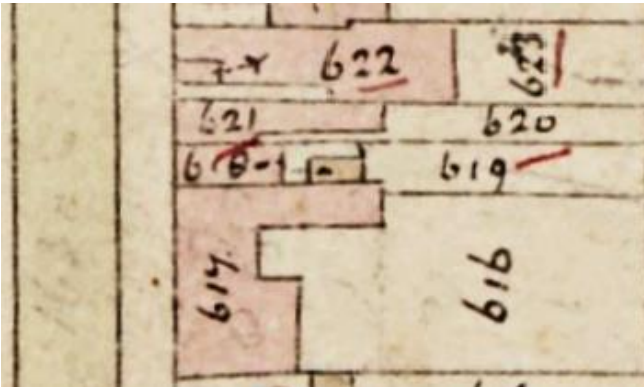
60 JAAR TROMMELSLAGER

©Albert Metselaar, Hoogeveen 2014 albertmetselaar@home.nl

Of het langdurig uitoefenen van één en dezelfde functie een verdienste is of geboren is uit noodzaak, dat kan nog wel eens een vraag zijn. Bij de arbeidersbevolking was het in ieder geval heel gewoon om bij een lang leven ook lang het zelfde te moeten doen. Het was dan geen verdienste, maar de zegen van een lang leven, en voldoende gezondheid, dat iemand lang het zelfde werk deed. Bij publieke functies, waarop men benoemd moest worden, en het risico liep in ongenade te vallen, was het in ieder geval bijzonder dat men 60 jaar in dienst bleef. Dit temeer omdat in die 60 jaar ook nog alle mogelijke wisselingen van politieke regimens plaats vonden. Waar in de Franse Tijd in Hoogeveen iedereen doorlopend van plaats verruilde, was er één die altijd bleef: trommelslager Jan Johannes Padding.

De trommel van de Grote Kerk, zoals hij jarenlang aan de oostwand achterin de kerk heeft gehangen. Volgens zeggen was de trommel uit 1782. Dan zou dit dus ook de trommel van Jan Johannes Padding moeten zijn. Het gaat hier echter om een militaire trommel, 19^e eeuw, aangeschaft toen de kerk vanaf 1899 los van de burgerlijke gemeente Hoogeveen een eigen tamboer heeft aangesteld.

Een detail uit de kadastrale kaart van 1829. Op no. 617 vinden we het Compagnieshuis en ten noorden ervan de panden 618 en 621, samen nu de HEMA.. Op 622 woonde Jan Johannes Padding.

Jan Johannes Padding werd aangesteld als tamboer en uitroeper op de kerspelvergadering van 2 februari 1792 “..... op al zulk traktement en emolumenten als de tamboers te voren hebben genoten, en onder verplichting en met onderwerping als van ouds.....” Hij was toentertijd nog een jongeman. Hij was gedoopt op 20 augustus 1768, zodat hij bij zijn aanstelling de leeftijd van 24 jaar had. Hij was in de kracht van zijn leven. Zijn ouders waren Johannes Jans Padding en Aaltje Hendriks Camman. Rond 1792 is hij ook getrouwd, met Femmigje Jans Keen uit Sleen. Uit dit eerste huwelijk kennen we zeven kinderen, waarvan drie jongens volwassen werden: Jan Keen Padding (geb. 1801), Hendrik Padding (geb. 1804) en Johannes Padding (geb. 1807). Femmigje Jans Keen is overleden op 2 maart 1812. Jan Johannes Padding trouwde op 27 januari 1813 met Antonia Croese. Antonia was geboren in januari 1782 te Vennebrugge (Bentheim) en op 12 januari gedoopt in Hardenberg, zodat ze bij haar huwelijk 31 jaar oud was. Ze was ‘dienstmaagd’, volgens de huwelijksakte. Ze beviel 10 oktober 1813 van een dochter, Hermina. We kunnen constateren dat Jan Johannes Padding binnen een jaar na het overlijden van zijn eerste vrouw, dus nog in de traditionele rouwperiode, hertrouwde met een ‘dienstmaagd’. Antonia was waarschijnlijk de dienstmeid die zijn kinderrijke gezin bij elkaar probeerde te houden, bij gebrek aan moeder. Samen kregen ze nog vijf kinderen, waaronder de zoon Johannes (geb. 1816). Dat hier alleen de zonen worden genoemd is met reden. Jan Johannes Padding was en bleef tamboer en omroeper, over een periode van 60 jaar, van jongeman tot de leeftijd der zeer sterken. Dat is dan mooi gezegd, maar zo sterk was men dan vaak niet meer. Vooral de zondagse gang was een intensieve taak, die in weer en wind en op alle zon- en feestdagen uitgevoerd moest worden, zonder rekening te houden met de kracht en de gezondheid van de tamboer. Zoals we verderop nog zullen zien gaf zijn jongste zoon later aan dat hij vader bijstond in het werk. Voor de hand ligt te veronderstellen dat daarvoor ook de andere zonen bij tijd en wijle de gang van de tamboer waarnamen.

Jan Johannes Padding was trommelslager gedurende de hele periode dat de Fransen ons land hadden ingelijfd. Uit de Franse Tijd kennen we twee bijzondere acties waarin een trommel een rol speelde. De één historisch, de ander anekdo-

tisch. Volgens een overlevering heeft de tamboer in 1795 een Engelse eenheid op de vlucht gejaagd. Deze rukte vanuit Coevorden op naar Hoogeveen, om zich hier te nestelen tegen de Fransen. De roffels van de tamboer deden de indruk ontstaan dat Hoogeveen bezet was door een andere troepenmacht. Ze dachten dat de 'Carmagnolen', de Fransen, al bezit hadden genomen van Hoogeveen. Enige historische grond voor deze overlevering ontbreekt. Dat Albert Steenbergen hem opnam in de 'Clapper', een voor echt uitgegeven maar verzonnen dagboek, draagt niet echt bij aan de geloofwaardigheid. Hoe dan ook, er werd een vertelling vastgelegd, zoals er zovele waren rondom de tamboer.

Als Jan Johannes Padding in 1798 in een register van bewoners van het Hoogeveen wordt aangeduid als 'Carspel-Tamboer' heeft die naam een extra lading gekregen. Hoogeveen heeft dan meerdere tamboers, trommelslagers, waarvan één van het kerspel, voor burgerzaken en kerk. Het kerspel werd formeel geregeerd door Patriotten. Ook daaronder waren verschillende stromingen. In die dagen, na de zoveelste politieke omwenteling, moest het personeel van het kerspel Hoogeveen 'gezuiverd' worden. Alle ambtenaren werden vervangen of kregen na ontslag een kans om zich in te zetten voor de nieuwe regering. Alleen wie trouw beloofde aan de nieuwe machtshebbers mochten blijven. Jan Johannes Padding tekende 26 maart 1798 de volgende verklaring: *"Wij ondergetekenden op heden aangestelde kerspels ambtenaren verklaren te hebben een onveranderlijke afkeer tegen het stadhouderschap, de aristocratie, de regeringloosheid en het foederalisme. Actum in de vergadering van het plaatselijk bestuur op 't Hoogeveen den 26 maart 1798"*. Misschien was de kerspeltamboer in die dagen echt overtuigd aanhanger van de nieuwe machtshebbers, misschien was deze verklaring een afgedwongen tekst die werd ondertekend om wat te kunnen verdienen. In ieder geval stond tamboer Padding vanaf dat moment officieel te boek als Patriot. Zo heeft hij zich ook gedragen toen de Oranjegezinden in november 1813 de straat op gingen. Niet tamboer Padding trommelde voor het volk, maar een onbekende, op een kindertrom.

Het gezin van Jan Johannes Padding woonde in de Franse Tijd in het Hollandse Rot. Aanvankelijk woonde hij in het Haagje, waar hij in 1794 woonde in de vijfde woning achter de familie Steenbergen, die op de hoek woonde. In 1804 en later woonde hij op de oostkant Hoofdstraat. Beide keren werd hij vermeld als 'wiel-draaier'. Hij maakte touwen. Daar woonde hij ook in 1829, op het toenmalige nummer 34, nu Hoofdstraat 205. Volgens het bevolkingsregister van dat jaar woonde op nummer 36 Jan Geerts Bakker. Jan Geerts Bakker was herbergier. In 1807 werd een overeenkomst gesloten tussen het kerspel Hoogeveen en Jan Geerts Bakker over het verhuur van een kamer ten dienste van het kerspelbestuur. Vanaf 1807 zat men jaren achtereenvolgend in de herberg van Bakker. De herbergier was ook bode van Hoogeveen. Jan Geerts Bakker was tevens rentmeester en zijn woning zou later bekend worden als het pand van de Compagnieshuis. Het pand stond waar we nu zuidelijke helft van de Hema vinden. In de huidige situatie stond het pand van Jan Johannes Padding precies naast de HEMA, op de noordkant ervan. Pas in 1868 kreeg Hoogeveen een eigen gemeentehuis en werd het pand in de buurt van tamboer Padding door de gemeente verlaten. Toen trommelde hij al niet meer.

Toen hij dat nog wel deed, kon hij indien nodig zo de trommel bij de burens ophalen, en konden de burens, het gemeentebestuur, hem zonder veel moeite even vragen om wat rond te roepen.

Helaas hebben we geen foto's van 19^e eeuwse trommelslagers van Hoogeveen. Een karakteristiek 19^e eeuwse type, met een baardje en een pet, zoals we ze ook veel gedragen zagen in Hoogeveen, vinden we terug op deze foto uit de gemeente Weststellingwerf.

Op de foto zien we Josephus Ferdinandus Lafleur. Hij overleed aldaar op vrijdag 24 april 1908, op 98-jarige leeftijd. In zijn jonge jaren was hij trommelslager, en was als zodanig actief tijdens de tiendaagse veldtocht tegen België.

Waar Jan Johannes Padding woonde is de woning uit zijn dagen niet bewaard gebleven. Ansichtkaarten tonen ons een pand dat jonger moet zijn. De panden stonden tegen elkaar aan gebouwd, met hier en daar een steegje. Vanaf de weg gezien was er ogenschijnlijk een steeg bij de woning van Padding. Wie daardoor naar achteren liep, kwam echter uit bij het laatste gedeelte van het langgerekte pand. De werkplaats? Een lijndraaier heeft ruimte nodig voor zijn touw, zijn lijnbaan. Via de achterdeur op zijn land? Onder het uitvergroete beeld van 1829.

Enkele houten blokken, in dit geval blokken die gemaakt zijn op de werf van de Batavia in Lelystad. Alleen de grootte van de blokken verschilt met die van de blokken die bij Jan Johannes Paddinge werden gemaakt, en dat is zo op de foto niet te zien. De blokken werden gebruikt bij het hijsen van de zeilen, omhoog taken van handelswaar, en waar nog meer touwen geleid moesten worden. Ook die touwen maakte Jan.

Jan Johannes Padding stond ook in de registers van kadaster ingeschreven als wieldraaier. In de akten van de burgerlijke stand werd hij vaak als blokmaker omschreven. Hij was dus vakman op het gebied van hout- en touwbewerking. Hij maakte 'blokken'. Blokken waren de 'katrollen' die gebruikt werden voor takelwerkzaamheden of het omhoog hijsen van een zeil op een turfschip. Door het 'blok' heen liep een touw, waarmee het feitelijke hijswerk werd gedaan. Om het blok

heen zat ook een stuk touw, waarmee het blok opgehangen kon worden. Met 'wieldraaier' werd aangegeven dat Jan ook de touwen maakte. De grondstof bestond uit losse vezels. Die werden om elkaar heen gedraaid, door ze aan een wiel te verbinden en dat wiel rond te draaien. Wanneer zo dunne touwen waren gemaakt werden die weer door elkaar gedraaid om te komen tot dikke, sterkere touwen. De doodlopende steeg bij de woning van Jan Johannes Padding zal uitgekomen zijn bij de werkplaats. Op de vergroting zien we links de rooilijn aan de Hoofdstraat en het noorden is boven.

Een wieldraaier annex blokkenmaker was dus een vakman die werkte met meervoudige technieken en materialen. De woning en werkplaats van Jan Johannes Padding sloot op de zuidkant aan op de woning van Harm oftewel Hermannus Padding. Die was eigenaar van de nummers 620 en 621. Harm kennen we uit kadaster en de burgerlijke stand eveneens als blokmaker en wieldraaier. Diens woning kende niet de forse uitbouw op de achterzijde. Harm Padding (geb.1778) was een broer van Jan Johannes Padding. Voor de hand ligt te veronderstellen dat Jan en Harm en mogelijk nog meer mensen samen werkzaam waren, in de werkplaats achter de woning van Jan. Voor de hand ligt dan eveneens om te veronderstellen dat Harm een van de mensen was die wel inviel als trommelslager als Jan om wat voor reden dan ook een keer geen ronde kon maken. Overigens was het beroep van wieldraaier al veel langer in de familie. Het werd van vader op zoon doorgegeven. De overgrootvader van Jan en Harm was Jacob Janssen Wieldraaier, die overleed in 1705 en woonachtig was in Zuidwoldiger-Hoogeveen.

De trommelslager, of misschien nog persoonlijker, het trommelen van Jan Johannes Padding, werd niet door iedereen gewaardeerd. Hoe de Hoogeveense predikanten door de jaren heen over de tamboer dachten is niet bekend. We kennen wel de visie van een hulpprediker. De schrijver en predikant ds. Van Schaick was in 1832 en 1833 hulpprediker te Hoogeveen en later predikant te Dwingeloo. Hij werkte toen nauw samen met de Hoogeveense predikant ds. Albert van der Veen, de vader van de latere schrijver Jan van der Veen Azn. Ds. Van Schaick gaf zijn visie, en mede zijn ongenoegens over het fenomeen onder meer weer achterin de in 1852 uitgegeven inwijdingstoespraak van de op 26 december 1851 door hem ingewijde Hervormde kerk van Hollandscheveld. Hij gaf de zoveelste onjuiste verklaring voor het ontstaan van de tamboer. Hij liet tevens merken hoe stuitend hij het gebruik vond. Hij sprak uit eigen ervaring over de keren dat hij in Hoogeveen de kansel beklom:

“Niet genoeg kan de bevolking van ‘t Hollandsche veld dankbaar zijn aan de H.H. Mr. H.G. van Holthe tot Echten, Mr. A.H. Witsenborgh, Jan Gerrits de Jonge, Hendrik Berghuis en Werner ten Oever, die in hunne betrekking als leden der commissie voor de regeling der stichting van kerk en pastorij aldaar, zo wel gedurende de tijd der werkzaamheden, als bij de plechtige inwijding, zich van hunne moeilijke taak op een zeer loffelijke wijze gekweten hebben. Vooral heeft het ons genoegen gedaan dat zij er op bedacht waren om ‘t nieuwe Godshuis van een toren en klok te voorzien, die de menigte tempelwaarts roept; zodat zij niet, zoals te

Hoogeveen bij trommelslag, daartoe opgewekt wordt; een gebruik dat men, en niet zonder grond, vermoedt afkomstig te zijn uit de tijd, toen een der aandeelhouders in de Compagnieschap, kapitein in dienst van den Lande, zijne arbeiders bij trommelslag het uur van werkzaamheden en rust aankondigen liet. Het moge waar zijn, dat de trommel op 't Hoogeveen van meer nut en op verder afstand hoorbaar is, dan een gewone kerkklok, het is toch stuitend en heeft ons altijd gehinderd, zo dikwerf wij aldaar een predikbeurt vervulden, de roffel te horen slaan, als de leraar de kansel moest beklimmen."

Ds. Cornelis van Schaick, de predikant die niets moest hebben van de trommelslager. Hij zal de enige niet zijn geweest. Voor sommige mensen was het een noodzakelijk kwaad. Voor anderen een zegen.

Het vermoeden, uitgesproken om het ontstaan van de tamboer aan te geven, is niet juist. Het was echter in die tijd hardnekkig erfgerucht en waarschijnlijk heeft ook Jan Johannes Padding gedacht dat om genoemde reden zijn functie was ingesteld. Hoeveel er voor Jan om te roepen was is niet duidelijk. Bestuurshervormingen zorgden er echter voor dat de kerkespraak (nieuws afkondigen in of naast de

kerk) meer nieuwtjes te verwerken kreeg. Kerkelijke aangelegenheden werden in de kerk bekend gemaakt, burgerlijke zaken buiten de kerk. In 1851 werd de gemeentewet aangenomen, gebaseerd op de nieuwe grondwet van 1848. Toen die in 1852 van kracht werd kwam er als nieuwe bestuurslaag een college van Burgemeester en Wethouders. Uit hun notulen weten we hoe snel besluiten werden verspreid. Op 14 januari 1852 besloten B&W van Hoogeveen dat hun besluiten direct de eerste zondag na de vergadering bekend zouden worden gemaakt. Dat hield dus in de praktijk in: door middel van kerkespraak, nadat de trommelslager de mensen na de kerkdienst weer bij elkaar had getrommeld.

De trommelslager ging rond, voorafgaand aan de kerkdiensten. Hij was dorpsomroeper als het ging om officiële burgerlijke en kerkelijke mededelingen. Bij brand zorgde hij voor brandalarm, samen met de ratelende nachtwachten. Hij kon ook gevraagd (en betaald) worden door particulieren om wat om te roepen. De Hoogeveense Vaart werd in 1851 door de Compagnie van 5000 Morgen verkocht aan de Drentse Kanaal Maatschappij. De vaart werd flink verbeterd. Daardoor was hij enige tijd buiten gebruik. Op 4 januari 1853 werd bij trommelslag door schipper Roelof Ten Hoorn in Hoogeveen bekend gemaakt, dat hij voornemens was om op 6

januari met de jaagschuit naar Meppel te varen. Op die 6^e januari heeft hij rond 7 uur 's morgens met zijn met twee paarden bespannen veerschuit, de reis ondernomen. Aan boord waren ongeveer 50 passagiers. 's Avonds rond 8 uur kwam hij onder gejuich weer in Hogeveen aan. Hij was de eerste schipper die, na het verbeteren van de vaart, de reis naar Meppel in een dag heen en weer heeft gedaan. Het leverde hem een mooi stukje op in de Provinciale Drentsche en Asser Courant, zodat zijn klanten in één keer, en zonder trommelslag, van zijn veerdienst, vertrek- en aankomsttijden, op de hoogte was. Die trommelslag en het omroepen vooraf, dat moet het werk zijn geweest van Jan Johannes Padding.

Uit een prentenboekje uit de 50'er jaren van de 19e eeuw. Het contrast wordt aangegeven tussen de stilte van een plaatje en een indrukwekkend getrommel in het echt. Uit het boekje 'Weer wat moois voor lieve kleinen', van Jan Schenkman. De T wordt geleerd met een beeld van de trommelslager.

Daarnaast had de Hogeveense trommelslager nog een andere bijzondere trommelbeurt, op 1 januari. Elders was het gewoon dat kinderen al zingend met een foekepot rondgingen, dat nieuwjaarsgedichten werden gedeclameerd, en wat er

lokaal al niet meer aan bijzondere nieuwjaarsgebruiken in stand werden gehouden. In Hoogeveen zag de tamboer daar ook wel brood in. Dit werd geconstateerd in de krant van 1864 en daaruit geciteerd in de Hoogeveensche Courant van 1909: *“Dat de tamboer elke nieuwjaarsmorgen, zodra het begon te dagen, voor de huizen der voornaamste ingezetenen een roffel sloeg, waardoor een huisgezin met kinderen vooral te vroeg en niet aangenaam gewekt werd, zal wel niet in het contract gestaan hebben. Bij het aangaan der kerk op die dag liet dan de tamboer bij vele woningen zijn trommelstok met rust om een footje in ontvangst te nemen voor de aubade. Wie de fooi gaf was daardoor tevens verzekerd, dat de tamboer hem waarschuwde telkens als er vis aan de markt was. Niet vele jaren na '64 is die gewoonte opgehouden, gelukkig.”* Oftewel, we zeiden het al, niet iedereen was blij met de trommelslager.

“Geeft met de meeste onderdanige eerbied te kennen Johannes Padding Janszoon, wonende te Hoogeveen. Dat zijn vader Jan Johannes Padding, welke alhier de betrekking van gemeentelijke tamboer omroeper bekleedde, op de 8^e maart dezes jaars is overleden. Dat gezegde zijn vader sedert een reeks van jaren die betrekking heeft waargenomen en wel in de laatste jaren met behulp van hem adressant. Dat die betrekking door het overlijden zijns vaders opengefallen zijnde, als nu voor hem adressant zeer wenselijk zou zijn, aangezien hij tot de waarneming daarvan zich bekwaam acht, en hij dezelve bij zijn andere bezigheden zeer goed kan vervullen. Dat wel is waar aan dezelve geen voldoende beloning is verbonden, als zijnde de werkzaamheden daarmede in de laatste tijd zeer vermeerderd, adressant echter vertrouwt dat dit te zijner tijd ook wel door Uw Edel Achtbaren in aanmerking zal worden genomen.”

Aldus Jan Johannes Padding, in zijn sollicitatiebrief van 26 april 1852. Zo werd tevens formeel het overlijden van zijn vader bij de gemeente bekend gemaakt. De naam onder de brief is geschreven met een andere lettering dan de brief zelf. De sollicitatiebrief is dan ook niet van Jan Johannes Padding zelf, maar van een ambtenaar van de gemeente Hoogeveen. Dezelfde die de notulen van de raad maakte, secretaris Crull. Sinds 1792 was er geen tamboer meer aangesteld. 60 jaar lang had Jan's vader het werk gedaan. Na de dood van zijn vader zal Jan als vanzelfsprekend het werk hebben doorgezet. Alsof het deel was van een familiebedrijf, alsof het een te vererven aanbestede taak was. De gemeenteraad vond het minder vanzelfsprekend. Maar na een benoemingsprocedure zette de zoon alsnog het werk van zijn vader voort.